

Stanovisko Nejvyššího soudu ČSR ze dne 04.05.1973, sp. zn. Tpj 2/73, ECLI:CZ:NS:1973:TPJ.2.1973.1

Číslo: 5/1974

Právní věta: Pověřený pracovník soudu není oprávněn v žádném případě povolovat splácení peněžitého trestu. Není k tomu oprávněn ani v řízení trestním, ani v řízení občanskoprávním. Povolit splácení peněž. trestu je oprávněn pouze předseda senátu v trestním řízení, a to jen za podmínek uvedených v § 342 odst. 1 písm. b) tr. ř. Bylo-li již započato řízení o výkonu rozhodnutí, je vymáhající úředník na základě usnesení předsedy senátu o splácení peněž. trestu povinen učinit podle ust. občanského soudního řádu příslušné návrhy umožňující odsouzenému splácení peněž. trestu. Nařídít výkon náhradního trestu odnětí svobody podle § 344 odst. 2 tr. ř. se zřetelem k § 54 odst. 3 tr. zák. Pro nedobytnost peněž. trestu nastalou z jiných důvodů nelze nařídít výkon náhradního trestu odnětí svobody a je třeba upustit od výkonu peněžitého trestu.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 04.05.1973

Spisová značka: Tpj 2/73

Číslo rozhodnutí: 5

Číslo sešitu: 2

Typ rozhodnutí: Stanovisko

Hesla: Trest náhradní, Trest peněžitý

Předpisy: 140/1961 Sb. § 54 ods. 3 141/1961 Sb. § 342 ods. 1 písm. b
§ 266 ods. 1
§ 268
§ 287
§ 342 ods. 2
§ 344 ods. 1
§ 344 ods. 2 99/1963 Sb. § 251

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Funkce tzv. vymáhajícího úředníka činného v trestním řízení při vymáhání peněžitých trestů vyplývá z § 2 odst. 1 oddílu A písm. g) a § 75 jednacního řádu pro okresní a krajské soudy. 1) Podle § 2 odst. 1 odd. A písm. g) j. ř. může předseda senátu (samosoudce) pověřit soudní tajemníky nebo právní čekatele (kteří vykonávali nejméně půl roku soudní praxi), aby (mimo jiné) samostatně činili výzvy k zaplacení peněžitého trestu (nebo pořádkové pokuty) a opatření související s prováděním rozhodnutí o nich. Podle § 75 odst. 1 j. ř. s., nařídí-li předseda senátu, resp. samosoudce (opatřením, k němuž není třeba zvláštního usnesení), aby peněžitý trest byl vymáhán, postupuje pověřený pracovník podle předpisů o vymáhání pohledávek. Tím nutno rozumět ustanovení V. části občanského soudního řádu.

Pověřený pracovník (vymáhající úředník) přejímá tedy z pověření předsedy senátu (samosoudce) postavení „oprávněného“ podle ustanovení o. s. ř. o výkonu rozhodnutí. Je proto oprávněn podat podle § 251 o. s. ř. návrh na soudní výkon rozhodnutí, tj. na výkon rozsudku, jímž byl uložen peněžitý trest. Může též činit další návrhy, které může podle ustanovení občanského soudního řádu o výkonu rozhodnutí činit oprávněný. Přitom je ovšem co do rozsahu svých oprávnění vázán jednak pověřením předsedy senátu (samosoudce), jednak příslušnými předpisy. Podle § 75 odst. 2 j. ř. s. 2) o odkladu a o povolování splátek rozhoduje výlučně vždy předseda senátu (samosoudce). Pověřený pracovník (vymáhající úředník) k tomu oprávněn není. Vyplývá to i z příslušných ustanovení trestního řádu. Podle § 342 odst. 1 písm. b) tr. ř. může předseda senátu (samosoudce) z důležitých důvodů povolit splácení peněžitého trestu po částkách tak, aby byl celý zaplacen nejpozději do jednoho roku ode dne, kdy rozsudek nabyl právní moci. Jde tu o rozhodnutí předsedy senátu (samosoudce) v trestních věcech, jež se děje usnesením. Bylo-li předsedou senátu (samosoudcem) povoleno splácení peněžitého trestu podle § 342 odst. 1 písm. b) tr. ř. v době, kdy již byl v občanskoprávním řízení zahájen výkon rozhodnutí k vymožení peněžitého trestu, je vymáhající úředník povinen na základě usnesení o povolení splátek učinit soudu provádějícímu výkon rozhodnutí příslušné návrhy, aby bylo odsouzenému umožněno splácení peněžitého trestu. Vymáhající úředník proto navrhne zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Provádí-li se výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy (popř. srážkami z jiných příjmů), může vymáhající úředník postupovat podle § 287 o. s. ř., tj. oznámit (spolu s odsouzeným) soudu provádějícímu výkon rozhodnutí, že se spokojí s nižšími srážkami ze mzdy nebo z jiných příjmů odsouzeného odpovídajícími povoleným splátkám.

Byly-li povoleny splátky podle § 342 odst. 1 písm. b) tr. ř., aniž bylo zahájeno občanskoprávní řízení o výkonu rozhodnutí, odsouzený však do doby stanovené podle § 342 odst. 1 písm. b) tr. ř. trest nezaplatí nebo bylo-li povolení splátek podle § 342 odst. 2 tr. ř. odvoláno, a proto přikročeno k vymáhání peněžitého trestu v občanskoprávním řízení, není již vymáhající úředník oprávněn navrhnout v tomto řízení zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř. nebo spokojit se s nižšími srážkami podle § 287 odst. 1 o. s. ř.

Jestliže odsouzený nemůže pro nemajetnost nebo pro ztrátu nebo omezení výdělků apod. dodržet splátky a jestliže nelze proto při výkonu rozhodnutí dosáhnout výsledku nebo kdyby výkonem peněžitého trestu byla vážně ohrožena výživa nebo výchova osoby, o jejíž výživu nebo výchovu je odsouzený podle zákona povinen pečovat, upustí soud v trestním řízení podle § 344 odst. 1 tr. ř. od výkonu peněžitého trestu nebo byl-li již zčásti zaplacen, od výkonu zbytku tohoto trestu. Tím je pak řízení o peněžitém trestu v trestním řízení definitivně skončeno. Bylo-li již zahájeno řízení o výkonu rozhodnutí v řízení občanskoprávním, navrhne vymáhající úředník na základě usnesení o upuštění od výkonu peněžitého trestu nebo jeho zbytku zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Protože důvody k upuštění od výkonu peněžitého trestu nebo jeho zbytku podle § 344 odst. 1 tr. ř. jsou v podstatě shodné s důvody odkladu provedení výkonu rozhodnutí v občanskoprávním řízení podle § 266 odst. 1 o. s. ř., nebude použití tohoto ustanovení přicházet prakticky v úvahu, neboť místo postupu podle § 266 odst. 1 o. s. ř. bude upuštěno od výkonu peněžitého trestu nebo jeho zbytku podle § 344 odst. 1 tr. ř.

Nařídí-li výkon náhradního trestu odnětí svobody nebo jeho poměrné části lze podle § 344 odst. 2 tr. ř. se zřetelem k § 54 odst. 3 tr. zák. pouze, nebyl-li peněžitý trest zaplacen a je-li zjevné, že by výkon tohoto trestu nebo jeho části mohl být zmařen. Jde tu o případ, kdy hrozí nebezpečí, že nebude moci být peněžitý trest zcela nebo zčásti realizován z majetku odsouzeného nebo z jeho příjmů, z nichž by jinak mohl být peněžitý trest zaplacen, kdyby tu nebyly objektivní nebo subjektivní příčiny, které znemožňují vydobytí peněžitého trestu. Zde nelze přehlížet záměr sledovaný novelizací § 54 odst. 3 tr. zák. uvedený v důvodové zprávě k novele trestního zákona z r. 1965, že se zavedení náhradního trestu odnětí svobody týká osob, u nichž je nebezpečí, že výkon tohoto trestu by byl zmařen (např. odjezdem z republiky), ačkoliv by byl jinak vzhledem k majetkovým poměrům pachatele dobytný.

Hrozba, že bude náhradní trest odnětí svobody vykonán, má působit na odsouzeného schopného peněžitý trest zaplatit, aby jej zaplatil.

Pro nedobytnost peněžitého trestu nastalou z jiných důvodů (např. pro nemajetnost odsouzeného nebo jím nezaviněnou ztrátu výdělku) nelze nařídit výkon náhradního trestu odnětí svobody. Bránily-li majetkové nebo výdělkové poměry obviněného zaplacení peněžitého trestu již v době rozhodnutí o trestu, neměl být tento trest vůbec uložen. V takových případech je třeba upustit od výkonu peněžitého trestu podle již citovaného ustanovení § 344 odst. 1 tr. ř.

1) § 13 odst. 1 oddíl A písm. ch) a § 86 odst. 1 nového j. ř. s. [instrukce ministra spravedlnosti ČSR ze dne 5. června 1973 č. j. 417/73-L, účinná od 1. července 1973]. Pozn. redakce.

2) § 86 odst. 2 nového j. ř. s. (pozn. redakce).